

Vergaderjaar 2024–2025

28 741

Jeugdcriminaliteit

Nr. 128

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 juni 2025

Op 9 april jl. heeft het Verwey-Jonker Instituut het rapport «Werken aan kansengelijkheid door de Raad voor de Kinderbescherming» gepubliceerd.¹ U heeft mij op 15 april jl. gevraagd om een brief over de bevinding in dit rapport dat bij kinderen zonder migratieachtergrond vaker wordt geadviseerd niet te vervolgen. Met deze brief kom ik aan uw verzoek tegemoet.

Daarnaast hebben de leden Lahlah en Westerveld over dit onderzoek schriftelijke Kamervragen gesteld, waarvan u separaat de beantwoording toegestuurd krijgt.

De Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) heeft in 2023 op eigen initiatief het Verwey-Jonker Instituut de opdracht gegeven voor een onafhankelijk onderzoek naar discriminatie binnen de eigen organisatie. De RvdK wilde hiermee inzicht krijgen in mogelijke vormen van ongelijke behandeling in de dienstverlening en de werkgeversrol. Het onderzoek is zonder specifieke aanleiding in gang gezet, maar vanuit het belang dat wordt gehecht aan cultuursensitief werken voor de diverse doelgroep ouders en jeugdigen waarmee de RvdK in de dagelijkse praktijk werkt. Ik waardeer het zeer dat de RvdK zelf deze stap heeft gezet en aandacht heeft voor dit belangrijke onderwerp.

Hieronder zal ik eerst ingaan op de onderzoeksbevindingen, die betrekking hebben op de dienstverlening van de RvdK en op zijn werkgeversrol. Daarna zal ik ingaan op de (vervolg)maatregelen die reeds zijn gezet en naar aanleiding van dit onderzoek worden genomen.

¹ Werken aan kansengelijkheid door de Raad voor de Kinderbescherming - Verwey-Jonker Instituut

1. Onderzoeksbevindingen

1.1. Dienstverlening door de Raad voor de Kinderbescherming

Het Verwey-Jonker Instituut heeft, voor wat betreft de dienstverlening van de RvdK aan de kinderen en ouders, gekeken naar de geregistreeerde gegevens van de RvdK over de jaren 2018–2023 en heeft deze gegevens vergeleken met de gegevens van de algemene Nederlandse bevolking.

Hieruit blijkt dat de cliënten van de RvdK – in vergelijking met de algemene Nederlandse bevolking – onder andere vaker een migratie-achtergrond hebben, deel uit maken van een één-oudergezin, of onder de armoedegrens leven. Het is inherent aan het werk van de RvdK dat bovengemiddeld vaak kinderen gezien worden uit kwetsbare gezinnen. De kernvraag van het Verwey-Jonker Instituut was of de RvdK bij deze kinderen andere adviezen, besluiten of beoordelingen geeft.

Uit het onderzoek komt naar voren dat in de meeste vormen van dienstverlening er op basis van de cijfermatige analyse géén aanwijzingen zijn dat groepen structureel en over meerdere jaren verschillend worden behandeld, bijvoorbeeld naar herkomst, armoedeproblematiek of gezinssamenstelling.² Er zijn op twee onderdelen wel verschillen gevonden:

- 1) Er is een verschil gevonden bij de beoordeling van het wel of niet slagen van een taakstraf bij jongeren.

De RvdK houdt toezicht op de uitvoering van door het Openbaar Ministerie of de rechter op jongeren opgelegde taakstraffen. De taakstrafcoördinator van de RvdK besluit over de positieve afsluiting dan wel negatieve terugmelding, en rapporteert aan de officier van justitie over het verloop van een taakstraf. In het algemeen voert 79% van de jongeren de taakstraf succesvol uit. Uit het onderzoek blijkt dat het slagingspercentage bij jongeren met een migratieachtergrond of jongeren uit een gezin onder de armoedegrens in de periode 2018–2023 lager ligt dan dit algemene gemiddelde. Hoewel 75% van de jongeren met een migratieachtergrond en/of jongeren uit een gezin onder de armoedegrens hun taakstraf succesvol uitvoert, is dit significant lager dan het gemiddelde van 79%. Naar de oorzaak van het verschil in beoordeling – en of ongelijke behandeling hierbij een rol speelt – zijn op basis van deze feitelijke gegevens geen conclusies te trekken.

- 2) Ook is er een klein verschil te zien in het aandeel jeugdstrafzaken waarin de RvdK aan het Openbaar Ministerie adviseert om geen verdere straf op te leggen aan een jeugdige (advies sepot).

De RvdK heeft de wettelijke taak om aan het Openbaar Ministerie of de rechter een advies uit te brengen over een vanuit pedagogisch oogpunt passende interventie als het strafbare feit waarvan de jongere verdacht wordt bewezen wordt verklaard. De RvdK kan in dat kader eventueel een onvoorwaardelijk (beleids)sepot adviseren. Daartoe kan de RvdK besluiten indien uit het onderzoek omstandigheden naar voren komen die maken dat een strafrechtelijke afdoening geen pedagogische meerwaarde heeft. Overleg met OM is dan aangewezen. Het advies sepot wordt in gemiddeld 3 tot 5% van de jeugdstrafonderzoeken gegeven.

Uit het onderzoek blijkt dat het aandeel jongeren waarvoor een advies sepot wordt uitgebracht voor jongeren met een Nederlandse achtergrond door de jaren heen iets hoger is dan voor jongeren met een migratieach-

² Werken aan kansengelijkheid door de Raad voor de Kinderbescherming - Verwey-Jonker Instituut, zie onder andere Kernrapportage p. 4.

tergrond, maar dat verschil is niet (statistisch) significant. Dat is het wel als jongeren met een Nederlandse achtergrond vergeleken worden met jongeren uit de klassieke herkomstlanden (zoals Suriname, Antillen, Turkije en Marokko), dan zijn de percentages van een advies sepot respectievelijk 5% versus 2%. Deze resultaten bieden nog geen inzicht in de mogelijke oorzaken van deze verschillen en of ongelijke behandeling hierbij een rol speelt.

In het onderzoek is in beide gevallen alleen geconstateerd dat er een verschil is wanneer naar migratieachtergrond wordt gekeken als onderscheidende factor tussen jeugdige verdachten.

Het is niet duidelijk of er ook daadwerkelijk sprake is van ongelijke behandeling, aangezien niet naar andere omstandigheden van deze jeugdige verdachten is gekeken. Het gevonden verschil kan ook veroorzaakt worden doordat jeugdige verdachten die bij de RvdK komen, verschillen in delictkenmerken en persoonlijke omstandigheden wat tot een ander strafadvies leidt.

Het Verwey-Jonker Instituut beveelt aan de oorzaken van de verschillen in uitkomsten (vooral bij taakstraffen) nader te onderzoeken, trainingen te implementeren om bias te verminderen en te voorkomen en de sociale normen tegen ongelijke behandeling te versterken.

1.2 Werkgeversrol Raad voor de Kinderbescherming

Over het tweede deelonderwerp van het onderzoek, de werkgeversrol, constateert het Verwey-Jonker Instituut het volgende: bij de RvdK werken 2200 mensen; 600 van hen vulden een vragenlijst in over hun ervaringen met discriminatie en ongewenst gedrag in het dagelijks werk. Daarnaast hield het Verwey-Jonker Instituut verdiepende interviews met 25 medewerkers, geselecteerd op basis van verschillen in functie, gender en migratieachtergrond. Uit de analyse van de vragenlijst komt naar voren dat 10% van de respondenten het afgelopen jaar discriminatie heeft ervaren, vooral op herkomst of etniciteit, en iets meer dan de helft van de respondenten een vorm van ongewenst gedrag ondervond. Het gaat hier vooral om pesten, buitensluiten of vernedering. Respondenten met een niet-Europese migratieachtergrond, een beperking of chronische ziekte gaven vaker aan dat zij discriminatie en ongewenst gedrag ervaren. De individuele interviews met de 25 medewerkers bevestigen dit beeld. Soms gaat het om expliciete vormen van discriminatie, maar vaker om subtiele opmerkingen en gedrag. Het onderzoek laat ook zien dat medewerkers vaak geen melding maken van deze vormen van discriminatie of ongewenst gedrag. Deze resultaten zijn vergelijkbaar met wat in recente onderzoeken bij andere (overheids)organisaties is gevonden.

Het Verwey-Jonker Instituut doet een aantal aanbevelingen ten aanzien van de werkgeversrol, waaronder het ontwikkelen en implementeren van een helder anti-discriminatiebeleid aansluitend op het al bestaande beleid.

2. Reactie en vervolg

Iedereen die zich in Nederland bevindt moet in gelijke gevallen gelijk worden behandeld. Dat geldt uiteraard ook voor jongeren in het strafproces en medewerkers van de RvdK. De RvdK heeft met het in gang zetten van het onderzoek een stap gezet om het inzicht in zijn dienstverlening en zijn werkgeversrol te vergroten. Het is belangrijk dat de RvdK aandacht heeft voor mogelijke ongelijke behandeling en er (verder) mee aan de slag gaat.

De RvdK werkt reeds aan goede omgangsvormen met elkaar en cultuursensitief werken voor zijn diverse doelgroep. De afgelopen jaren heeft de RvdK meerdere stappen gezet om discriminatie tegen te gaan, bijvoorbeeld door hieraan aandacht te besteden in het inwerktraject voor nieuwe medewerkers en het aanstellen van een adviseur Diversiteit, Inclusie en Gelijkaardigheid in 2023. De bevindingen uit het onderzoek van het Verwey-Jonker Instituut zal de RvdK betrekken in de continuering van de aanpak gericht op gelijke behandeling van cliënten en medewerkers.

Specifiek ten aanzien van de gevonden verschillen bij taakstraffen en advies sepot zal de RvdK de Discriminatietoets publieke dienstverlening inzetten. De Discriminatietoets is een gestructureerd, systematisch instrument, ontwikkeld door de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme, waarmee overheidsinstanties zelf mogelijke risico's op discriminatie in de dienstverlening in beeld kunnen brengen én direct kunnen aanpakken.³ De toets helpt inzichtelijk te maken of regels, werkwijzen, instructies of keuzes onbedoeld kunnen leiden tot ongerechtvaardigd onderscheid. Vervolgens biedt de toets handvatten om gerichte verbeteracties te formuleren en door te voeren. De RvdK zal voor de uitvoering van de Discriminatietoets een projectteam samenstellen, waaraan ook externe deskundigen en vertegenwoordigers van cliënten deelnemen. (Oud-)cliënten die zich eerder bij het Verwey-Jonker Instituut hadden gemeld, worden uitgenodigd om in het kader van deze toets hun ervaringen te delen. De RvdK zal voor de zomer de voorbereiding voor de Discriminatietoets starten, te beginnen met het proces taakstraffen. De verwachting is dat de RvdK medio 2026 het definitieve eindrapport publiceert. Het concepteindrapport zal vooraf expliciet ter validatie worden voorgelegd aan externe belanghebbenden, zoals cliënt(vertegenwoordigers), onafhankelijke deskundigen en organisaties zoals de Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme en de Nationaal Coördinator tegen Discriminatie en Racisme.

Vanuit mijn verantwoordelijkheid voor de RvdK zal ik hier uiteraard zicht op houden en ik zal uw Kamer op de hoogte houden van de ontwikkelingen. Daarnaast heeft de Inspectie Justitie en Veiligheid in het toezicht dat op onder andere op de RvdK wordt gehouden, aandacht voor non-discriminatie en gelijke behandeling.

Ik kan niet genoeg benadrukken dat jeugdige verdachten bij gelijke omstandigheden gelijk behandeld moeten worden en dat migratieachtergrond hierin geen rol mag spelen. Gelijke behandeling betekent dat er maatwerk wordt geleverd: voor iedere jongere wordt de best passende interventie gezocht. Zaken van jongeren in het jeugdstrafrecht verschillen namelijk in persoonlijke omstandigheden, in aard en ernst van de gepleegd delicten.

Die worden in de strafrechtelijke aanpak zorgvuldig afgewogen en daarvoor wordt gebruik gemaakt van verschillende richtlijnen⁴. Migratieachtergrond is geen onderdeel van deze richtlijnen en daarmee geen factor die een rol mag spelen in het verdere verloop van het strafproces.

De Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid,
T.H.D. Struycken

³ Discriminatietoets helpt overheid discriminatie in publieke dienstverlening te bestrijden | Nieuwsbericht | Staatscommissie tegen Discriminatie en Racisme

⁴ Zie richtlijn en kader voor strafvordering jeugd en adolescenten (2021R001), Aanwijzing sepot en gebruik sepotgronden (2022A004).